

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

8 май 2019 година *

„Преюдициално запитване — Социална политика — Срочна заетост — Договори, сключени с работодател от публичния сектор — Мерки за санкциониране на злоупотребите със срочни трудови договори — Преобразуване на трудовото правоотношение в трудово правоотношение за неопределено време — Ограничаване на обратното действие на преобразуването — Липса на финансово обезщетение“

По дело C-494/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Corte d'appello di Trento (Апелативен съд Тренто, Италия) с акт от 13 юли 2017 г., постъпил в Съда на 14 август 2017 г., в рамките на производство по дело

Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca — MIUR

срещу

Fabio Rossato,

Conservatorio di Musica F. A. Bonporti

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: R. Silva de Lapuerta, заместник-председател на Съда, изпълняващ функцията на председател на първи състав, Ал. Арабаджиев (докладчик), E. Regan, C. G. Fernlund и S. Rodin, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: R. Schiano, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството

като има предвид становищата, представени:

- за F. Rossato, от A. Mastrolia, avvocatessa,
- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомаган от L. Fiandaca, C. Colelli и G. D'Avanzo, avvocati dello Stato,
- за Европейската комисия, от G. Gattinara и M. van Beek, в качеството на представители,

* Език на производството: италиански.

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 6 декември 2018 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение за срочната работа, сключено на 18 март 1999 г. (наричано по-нататък „Рамковото споразумение“), което се съдържа в приложение към Директива 1999/70/ЕО на Съвета от 28 юни 1999 година относно Рамково споразумение за срочната работа, сключено между Европейската конфедерация на профсъюзите (CES), Съюза на индустриалците в Европейската общност (UNICE) и Европейския център на предприятията с държавно участие (СЕЕР) (ОВ L 175, 1999 г., стр. 43; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 5, стр. 129).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Ministero dell'Istruzione, dell'Università et della Ricerca — MIUR (Министерство на просветата, висшето образование и научните изследвания — MIUR, Италия), от една страна, и Fabio Rossato и Conservatorio di Musica F. A. Bonporti (Музикална консерватория „F. A. Bonporti“, Италия) във връзка с поправянето на вредите, които се твърди, че г-н Rossato е претърпял поради използването на последователни срочни трудови договори за периода от 18 ноември 2003 г. до 2 септември 2015 г.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съгласно член 1 от Директива 1999/70 последната има за цел „да въведе в действие [Р]амковото споразумение [...], сключено [...] между общите междуотраслови организации [Европейската конфедерация на профсъюзите (CES), Съюза на индустриалците в Европейската общност (UNICE) и Европейския център на предприятията с държавно участие (СЕЕР)], приложено по-долу“.
- 4 Съгласно клауза 1 от Рамковото споразумение то има за цел, от една страна, да подобри качеството на срочната работа чрез гарантиране на прилагането на принципа на недискриминация, и от друга страна, да създаде рамка за предотвратяване на злоупотребата, която произтича от използването на последователни срочни трудови договори или правоотношения.
- 5 В клауза 5 от Рамковото споразумение, озаглавена „Мерки за предотвратяване на злоупотребата“, се предвижда, че:
  - „1. За да предотвратят злоупотреба, която произтича от използването на последователни срочни трудови договори или правоотношения, държавите членки, след консултация със социалните партньори в съответствие с националното законодателство, колективните трудови договори или практика, и/или социалните партньори, когато няма еквивалентни правни мерки за предотвратяване на злоупотребата, въвеждат по начин, който отчита специфичните сектори и/или категории работници, една или повече от следните мерки:
    - а) обективни причини, които оправдават подновяването на такива договори или правоотношения;
    - б) максималната обща продължителност на последователните срочни трудови договори или правоотношения;
    - в) броя на подновяванията на такива договори или правоотношения.

2. Държавите членки след консултация със социалните партньори и/или социалните партньори, когато е подходящо, определят при какви условия срочните трудови договори или правоотношения:
  - а) се приемат за „последователни“;
  - б) се приемат за договори или правоотношения с неопределена продължителност“.

Италианското право

- 6 Член 1, параграф 95 от legge n. 107 — Riforma del sistema nazionale di istruzione e formazione e delega per il riordino delle disposizioni legislative vigenti (Закон № 107 за реформа на националната система за образование и обучение и предоставяне на мандат за преразглеждане на действащите законови разпоредби) от 13 юли 2015 г. (GURI № 162 от 15 юли 2015 г.) (наричан по-нататък „Закон № 107/2015“) предвижда:

„За учебната 2015/2016 г. [MIUR] е оправомощено да приложи извънреден план за назначаване на преподаватели на трудови договори за неопределено време в обществените учебни заведения от всички нива за попълване на всички общи и помощни „щатни“ длъжности, които са останали свободни и незаети след приключването на дейностите по назначаване на постоянни длъжности за същата учебна година, осъществени съгласно член 399 от консолидирания текст, предвиден в [decreto legislativo n. 297 — Testo unico delle disposizioni legislative in materia di istruzione (Законодателен декрет № 297 за приемане на консолидиран текст на действащите в областта на образованието законодателни разпоредби) от 16 април 1994 г. (редовна притурка към GURI № 115 от 19 май 1994 г., наричан по-нататък „Законодателен декрет № 297/1994“), и довели до заличаването на публикуваните преди 2012 г. списъци с резерви от конкурсите по документи и изпит [...].“

- 7 Съгласно член 1, параграф 131 от Закон № 107/2015:

„Считано от 1 септември 2016 г., срочните трудови договори, сключени с преподаватели, образователен, административен, технически и помощен персонал в държавните образователни институции за попълване на свободни и незаети длъжности, не могат да бъдат за срок, по-дълъг от тридесет и шест месеца общо, включително непоследователни“.

- 8 Член 1, параграф 132 от Закон № 107/2015 предвижда следното:

„Разчетът на [MIUR] предвижда създаването на фонд за плащания в изпълнение на съдебните решения, имащи за предмет поправянето на вреди, произтичащи от подновяването на срочни [трудова] договори за свободни и незаети длъжности за срок, по-дълъг от тридесет и шест месеца, включително непоследователни, като осигурените средства за фонда за всяка една от годините 2015 и 2016 са в размер на 10 милиона евро [...].“

- 9 Член 399 от Декрет № 297/1994 предвижда, че преподавателите се назначават чрез конкурси и постоянни списъци с резерви.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 10 Г-н Rossato е бил нает на работа като преподавател по акордеон в Музикалната консерватория „F. A. Bonporti“ със срочни трудови договори, първият от които е сключен на 18 ноември 2003 г. Това трудово правоотношение продължава без прекъсване въз основа на 17 последователни срочни трудови договора за извършване на същата работа.

- 11 На 20 декември 2011 г. г-н Rossato сезира Tribunale di Rovereto (Съд на Роверето, Италия) с искания за установяване на незаконосъобразността на клаузите за предвиждане на срок в различните срочни трудови договори, които е сключил със своя работодател, и за преобразуване на срочното му трудово правоотношение в трудов договор за неопределено време с обратно действие, считано от датата на сключване на първия договор. При условията на евентуалност той иска също поправка на вредите, причинени от злоупотребата с използването на тези срочни трудови договори, както и отчитане на прослуженото време в рамките на това трудово правоотношение за целите на изчисляване на трудовото му възнаграждение в приложение на клауза 4 от Рамковото споразумение. Tribunale di Rovereto (Съд на Роверето) уважава единствено искането за признаване на прослуженото време за целите на изчисляване на трудовото възнаграждение. Той отхвърля претенциите, свързани със злоупотребата с използването на последователни срочни трудови договори.
- 12 Corte d'appello di Trento (Апелативен съд Тренто), който MIUR сезира на 5 март 2013 г. с жалба срещу това решение, а след това на 31 май 2013 г. г-н Rossato — с насрещна жалба, неколкократно спира производството по делото в очакване, от една страна, на решение от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др. (C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401), и от друга страна, на решения на Corte costituzionale (Конституционен съд, Италия) и на Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд, Италия), свързани със Закон № 107/2015, приет на 13 юли 2015 г. вследствие на решение от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др. (C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401) за привеждане на националната правна уредба в съответствие с произтичащите от Рамковото споразумение задължения, изведени от Съда в посоченото решение.
- 13 В хода на производството пред въззивната инстанция, на 2 септември 2015 г. работодателят на г-н Rossato го назначава на постоянна длъжност с обратно действие, считано от 1 януари 2014 г., като по този начин трудовото му правоотношение става за неопределено време. Запитващата юрисдикция уточнява, че назначаването на г-н Rossato на постоянна длъжност в съответствие с член 399 от Законодателен декрет № 297/1994 произтича от позицията, която заема в постоянния списък с резерви, а не от прилагането на извънредния план за назначаване, въведен със Закон № 107/2015.
- 14 Запитващата юрисдикция отбелязва, че като се основава на практиката на Corte costituzionale (Конституционен съд), Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд) е постановил, че преходните разпоредби, предвидени в член 1, параграф 95 от Закон № 107/2015 относно извънредното назначаване на преподаватели по реда на класирането им в списъците с резерви, привеждат в действие правилата, изведени от Съда в решение от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др. (C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401). Този съд счита по-специално че преобразуването на трудовото правоотношение в такова за неопределено време, предвидено в този закон по силата на извънредния план за назначаване, както и имащите същото действие други евентуални преобразувания в трудови правоотношения за неопределено време като назначаването на постоянна длъжност поради придвижване нагоре в списъка с резерви, представляват — що се отнася до случаите на злоупотреба, предшествващи влизането в сила на Закон № 107/2015 — пропорционални, достатъчно ефикасни и възпиращи мерки, които дават възможност за санкциониране на тези злоупотреби, така че работниците, чието трудово правоотношение е било преобразувано, независимо от причината, не могат да претендират за никакво финансово обезщетение на това основание.
- 15 Запитващата юрисдикция обаче изпитва съмнения относно законосъобразността на такова тълкуване в съдебната практика с оглед на Рамковото споразумение и на правилата, изведени от Съда в решение от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др. (C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401).

- 16 При тези условия запитващата юрисдикция решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение [...] да се тълкува в смисъл, че не допуска прилагането на член 1, параграфи 95, 131 и 132 от Закон № 107/2015, чиито разпоредби предвиждат преобразуване на срочните трудови правоотношения на преподавателите в трудови правоотношения за неопределено време за в бъдеще, без обратно действие и без обезщетение за вреди, като пропорционални мерки, които са достатъчно ефективни и възпиращи, за да гарантират пълната ефикасност на нормите на Рамковото споразумение по отношение на нарушаването на същото чрез злоупотреба с използването на последователни срочни договори за периода, предшестваш този, в който предвидените в посочените разпоредби мерки трябва да произведат действие?“

По допустимостта на преюдициалното запитване

- 17 Италианското правителство оспорва допустимостта на преюдициалното запитване. В това отношение то твърди, че доколкото се отнася до член 1, параграфи 95, 131 и 132 от Закон № 107/2015, поставеният въпрос е хипотетичен, тъй като тази правна уредба не се прилага към разглежданото в главното производство положение. То посочва, че трудовото правоотношение на г-н Rossato било преобразувано не по силата на член 1, параграф 95 от този закон, а въз основа на „предшестващите инструменти на подбор и конкурс“, както са действали преди влизането в сила на посочения закон, в случая назначаването на постоянна длъжност в зависимост от позицията, която заема в списъка с резерви.
- 18 От акта за преюдициално запитване обаче е видно, че при прилагането на Закон № 107/2015, което по принцип изключва обезщетяването на съответния работник, след като неговото срочно трудово правоотношение е било преобразувано в трудово правоотношение за неопределено време, Corte costituzionale (Конституционен съд) и Corte di cassazione (Върховен касационен съд) не правят разлика между случаите на преобразуване на трудовото правоотношение в приложение на този закон, в частност въз основа на извънредния план за назначаване, предвиден в член 1, параграф 95 от него, и случаите, произтичащи от прилагането на инструментите на подбор и конкурс, въведени преди приемането на този закон. Запитващата юрисдикция посочва, че по този начин тези юрисдикции са разширили приложното поле на Закон № 107/2015 спрямо преподавателите като г-н Rossato, чието трудово правоотношение е било преобразувано въз основа на посочените инструменти, като в резултат на това са изключили всякакво право на финансово обезщетение и за тези преподаватели.
- 19 В това отношение следва да се припомни, че въпросите, които са свързани с тълкуването на правото на Съюза и са поставени от националния съд в нормативната и фактичката рамка, които той определя съгласно своите правомощия и проверката на чиято точност не е задача на Съда, се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора по главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 4 декември 2018 г., Minister for Justice and Equality и Commissioner of An Garda Síochána, C-378/17, EU:C:2018:979, т. 27 и цитираната съдебна практика).
- 20 Предвид съдържащата се в акта за преюдициално запитване информация, в настоящия случай следва да се приеме, че поставеният на Съда преюдициален въпрос няма хипотетичен характер и че поради това преюдициалното запитване е допустимо.

По преюдициалния въпрос

- 21 Следва да се напомни, че в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда той трябва да бъде полезен с отговора си на националния съд, за да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът трябва да преформулира въпросите, които са му зададени (вж. по-специално решение от 27 март 2014 г., *Le Rayon d'Or*, C-151/13, EU:C:2014:185, т. 25 и цитираната съдебна практика).
- 22 В това отношение от мотивите на акта за преюдициално запитване следва, че на 2 септември 2015 г. срочното трудово правоотношение на г-н Rossato е било преобразувано в трудово правоотношение за неопределено време с обратно действие, считано от 1 януари 2014 г.
- 23 Ето защо поставеният въпрос следва да се разбира в смисъл, че с него запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която, както се прилага от националните върховни юрисдикции, изключва всякакво право на финансово обезщетение поради злоупотреба с използването на последователни срочни трудови договори за преподавателите от публичния сектор, чието срочно трудово правоотношение е било преобразувано в трудово правоотношение за неограничено време с ограничено обратно действие.
- 24 В самото начало следва да се припомни, че клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение задължава държавите членки, с цел да предотвратят злоупотребите с използването на последователни срочни трудови договори или правоотношения, да приемат най-малко една от изброените в нея мерки, когато във вътрешното им право няма еквивалентни правни мерки (решения от 7 март 2018 г., *Santoro*, C-494/16, EU:C:2018:166, т. 26 и цитираната съдебна практика, както и от 25 октомври 2018 г., *Sciotto*, C-331/17, EU:C:2018:859, т. 32).
- 25 В това отношение държавите членки разполагат със свобода на преценка, тъй като имат избор да прибегнат до една или няколко от мерките, предвидени в посочената клауза 5, точка 1, букви а)–в), или да приложат съществуващи еквивалентни правни мерки, като отчетат нуждите на специфичните сектори и/или на категориите работници (решения от 7 март 2018 г., *Santoro*, C-494/16, EU:C:2018:166, т. 27 и цитираната съдебна практика, както и от 25 октомври 2018 г., *Sciotto*, C-331/17, EU:C:2018:859, т. 33).
- 26 По този начин клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение определя обща цел за държавите членки, изразяваща се в предотвратяване на подобни случаи на злоупотреба, като същевременно им предоставя свобода на избор по отношение на начините за нейното постигане, стига да не поставят под въпрос целта или полезния ефект на Рамковото споразумение (решения от 7 март 2018 г., *Santoro*, C-494/16, EU:C:2018:166, т. 28 и цитираната съдебна практика, както и от 25 октомври 2018 г., *Sciotto*, C-331/17, EU:C:2018:859, т. 34).
- 27 Освен това, когато — както е в случая — правото на Съюза не предвижда специфични санкции в хипотезата на все пак установени злоупотреби, националните органи следва да приемат мерки, които трябва да бъдат не само пропорционални, но и достатъчно ефективни и възпиращи, за да гарантират пълната ефикасност на нормите, приети в приложение на Рамковото споразумение (решение от 7 март 2018 г., *Santoro*, C-494/16, EU:C:2018:166, т. 29 и цитираната съдебна практика).
- 28 Следователно, когато е налице злоупотреба с последователни срочни трудови договори или правоотношения, за надлежно санкциониране на тази злоупотреба и за заличаване на последиците от нарушението на правото на Съюза трябва да може да се приложи мярка, предоставяща ефективни и равностойни гаранции за закрила на работниците (решения от

3 юли 2014 г., Fiamingo и др., C-362/13, C-363/13 и C-407/13, EU:C:2014:2044, т. 64, от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др., C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401, т. 79 и от 7 март 2018 г., Santoro, C-494/16, EU:C:2018:166, т. 31).

- 29 Съдът не трябва да се произнася по тълкуването на разпоредби от вътрешното право, тъй като това е изцяло от компетентността на запитващата юрисдикция, която в случая трябва да определи дали разглежданата национална правна уредба отговаря на изискванията, припомнени в предходните точки. Все пак, когато се произнася по преюдициалното запитване, Съдът може евентуално да направи уточнения, имащи за цел да насочат националната юрисдикция във връзка с осъществяваната от нея преценка (вж. по-специално решение от 7 март 2018 г., Santoro, C-494/16, EU:C:2018:166, т. 45).
- 30 На първо място, следва да се посочи, че в решение от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др. (C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401), Съдът е приел, че правната уредба, предшестваща Закон № 107/2015, не включва достатъчно ефективна санкция с възпиращо действие, позволяваща да се гарантира пълната ефикасност на утвърдените в изпълнение на Рамковото споразумение норми. В частност Съдът е приел, че единствената възможност на разглежданите в това дело преподаватели техните срочни трудови правоотношения да бъдат преобразувани в трудови правоотношения за неопределено време зависи от назначаването им на постоянна длъжност поради придвижване нагоре в списъка с резервите, и следователно от обстоятелства, които следва да се разглеждат като непредвидими и случайни, доколкото са производни от общата продължителност на срочните трудови договори и от междуременно овакantenите работни места (вж. в този смисъл решение от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др., C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401, т. 107).
- 31 В това отношение Съдът се е основал на обстоятелството, че срокът за назначаване на постоянна длъжност на преподавателите е също толкова променлив, колкото и несигурен (вж. в този смисъл решение от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др., C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401, т. 105).
- 32 В настоящия случай от преписката по делото, с която разполага Съдът, следва, че с цел да осигури преминаването към нова система от мерки, насочени към предотвратяване и санкциониране на злоупотребите със срочни трудови договори, националният законодател е приел извънреден план за назначаване, който предвижда преобразуването в хода на учебната 2015/2016 г. на всички срочни трудови правоотношения с преподаватели в „несигурно“ положение чрез постепенното и окончателно изчерпване на списъците с резерви и класирания, които администрацията ползва за назначаването на преподаватели за определен срок.
- 33 Италианското правителство посочва също че до тяхното приключване паралелно продължава текущите процедури по назначаване на постоянна длъжност на преподавателите, които вече се вписани на първо място в списъците с резерви. Всъщност в това отношение член 1, параграф 95 от Закон № 107/2015 предвижда, че извънредният план за назначаване се прилага „за попълване на всички [...] длъжности, които са останали свободни и незаети след приключването на дейностите по назначаване на постоянни длъжности за същата учебна година, осъществени съгласно член 399 от [Законодателен декрет № 297/1994]“, а именно назначаванията на постоянна длъжност въз основа на придвижване нагоре в постоянния списък с резерви.
- 34 По този начин е видно — което обстоятелство следва да се провери от запитващата юрисдикция — че извънредното назначаване и процедурите по член 399 от Законодателен декрет № 297/1994, като тази, която е довела до назначаването на постоянна длъжност на г-н Rossato, се отнасят до една и съща категория преподаватели и че поради това срочното трудово правоотношение на г-н Rossato е трябвало да бъде преобразувано в трудово

правоотношение за неопределено време най-късно в края на учебната 2015/2016 г. или поради приключването на вече текуща процедура за назначаване на постоянна длъжност, или в приложение на извънредния план за назначаване.

- 35 Това обстоятелство — ако се приеме за доказано — дава възможност да се приеме, че поради въведената със Закон № 107/2015 реформа положението на г-н Rossato се вписва в рамка, която от фактическа и правна гледна точка се различава съществено от разглежданата в решение от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др. (C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401).
- 36 Това е така, защото, обратно на положението на преподавателите, обект на разглеждане по делото, в което е постановено посоченото решение, преобразуването на трудовото правоотношение на г-н Rossato не е било несигурно и не е имало непредвидим и случаен характер, тъй като Закон № 107/2015 го е направил задължително.
- 37 Ето защо достатъчно ефективният и възпиращ характер на предвидената в такава правна уредба санкция не може да бъде поставен под въпрос въз основа на твърдения непредвидим и случаен характер на преобразуването на трудовото правоотношение.
- 38 Що се отнася, на второ място, до липсата на обезщетение при преобразуването на такова трудово правоотношение, следва да се припомни, както следва от точки 24—26 от настоящото решение, че държавите членки разполагат с голяма свобода на преценка при избора на мерки, с които може да се осъществят целите на тяхната социална политика.
- 39 Освен това следва да се изтъкне, че в съответствие с клауза 5, точка 2 от Рамковото споразумение държавите членки разполагат с възможността в качеството на мерки, които могат да предотвратят злоупотребата с използването на последователни срочни трудови договори, да преобразуват срочните трудови правоотношения в трудови правоотношения за неопределено време, тъй като стабилността на заетостта, предоставяна от последните, представлява съществен елемент от защитата на работниците и служителите.
- 40 В това отношение следва да се припомни, че Съдът е приел по същество, че е възможно правна уредба, предвиждаща императивна правна норма, според която при злоупотреба с използването на срочни трудови договори последните се преобразуват в трудови правоотношения за неопределен срок, да съдържа мярка за ефективното санкциониране на подобни злоупотреби (вж. по-специално решение от 3 юли 2014 г., Fiamingo и др., C-362/13, C-363/13 и C-407/13, EU:C:2014:2044, т. 70 и цитираната съдебна практика) и поради това да отговаря на изискванията, припомнени в точки 27 и 28 от настоящото решение.
- 41 Съдебната практика обаче не изисква кумулиране на мерки (вж. в този смисъл решения от 2 август 1993 г., Marshall, C-271/91, EU:C:1993:335, т. 25 и от 17 декември 2015 г., Arjona Camacho C-407/14, EU:C:2015:831, т. 32 и 35).
- 42 Освен това нито принципът за пълно поправяне на претърпяната вреда, нито принципът на пропорционалност налагат плащането на наказателно обезщетение (решение от 17 декември 2015 г., Arjona Camacho, C-407/14, EU:C:2015:831, т. 37).
- 43 Всъщност тези принципи изискват от държавите членки да предвидят подходящо поправяне на вредите, което е по-голямо от чисто символичното обезщетение, но не надхвърля пълното възстановяване на тези вреди (вж. в този смисъл решения от 10 април 1984 г., von Colson и Kamann, 14/83, EU:C:1984:153, т. 28, от 2 август 1993 г., Marshall, C-271/91, EU:C:1993:335, т. 26 и от 17 декември 2015 г., Arjona Camacho, C-407/14, EU:C:2015:831, т. 33).

- 44 Освен това, доколкото г-н Rossato се позовава на разлика в третирането в сравнение с работниците и служителите, които са успели да осъдят своя работодател поради злоупотреба с използването на срочни трудови договори преди влизането в сила на Закон № 107/2015 и които съгласно предшестващата правна уредба са могли да кумулират обезщетение и назначаване на трудов договор за неопределено време, достатъчно е да се припомни, че принципът на недопускане на дискриминация, предвиден в клауза 4 от Рамковото споразумение, не се отнася до разликата в третирането на две категории работници или служители на срочен трудов договор, произтичаща от реформа в приложимото законодателство (вж. решение от 21 ноември 2018 г., *Viejobueno Ibáñez и de la Vara González*, C-245/17, EU:C:2018:934, EU:C:2018:934, т. 50 и 51).
- 45 Предвид изложените по-горе съображения, следва да се приеме, че Рамковото споразумение не задължава държавите членки при злоупотреба с използването на срочни трудови договори да предвиждат право на обезщетение, което да се прибавя към преобразуването на срочното трудово правоотношение в трудово правоотношение за неопределено време.
- 46 На трето място, запитващата юрисдикция иска от Съда да се произнесе относно съвместимостта с клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение на ограниченото обратно действие на преобразуването на трудовото правоотношение на г-н Rossato. В това отношение тя подчертава, че г-н Rossato е работил като преподавател по музика въз основа на 17 срочни трудови договора през особено дълъг период от време, от 18 ноември 2003 г. до 2 септември 2015 г., преди през септември 2015 г. неговото трудово правоотношение да бъде преобразувано, считано от 1 януари 2014 г. Освен това запитващата юрисдикция изтъква, че преобразуването на такова трудово правоотношение в частния сектор поради злоупотреба с използването на срочни трудови договори би имало обратно действие, считано от датата на сключване на първия трудов договор. Последницата за ищеца в главното производство по-специално би била, че прослуженото въз основа на последователните му срочни трудови договори време е щяло да се отчита изцяло при определяне на неговото възнаграждение.
- 47 В това отношение следва да се припомни, от една страна, че обстоятелството, че мярката, приета от националния законодател в частния сектор, предоставя възможно най-широката защита, която може да се предостави на един работник или служител, само по себе си не може да доведе до смекчаване на ефективността на националните мерки, приложими към работниците или служителите от публичния сектор (решение от 7 март 2018 г., *Santoro*, C-494/16, EU:C:2018:166, т. 51).
- 48 От друга страна, следва да се посочи, че отчитането на всички години положен труд въз основа на срочни трудови договори при назначаването на постоянна длъжност на съответния работник или служител би означавало да се направи пълно служебно досие за трудовия стаж, каквото е запазено за длъжностните лица, спечелили конкурс. В този контекст следва да се припомни, че правото на Съюза не задължава държавите членки да третират еднакво длъжностните лица с нормативноустановен статут, назначени след провеждането на общ конкурс, и тези, назначени след подбор по документи след придобиване на професионален опит по срочни трудови договори, тъй като тази разлика в третирането произтича от необходимостта, от една страна, да се държи сметка за изискваната квалификация и естеството на задачите, за които длъжностните лица с нормативноустановен статут трябва да поемат отговорност, и от друга страна, да се избегне появата на обратна дискриминация в ущърб на последните (вж. по-специално решение от 20 септември 2018 г., *Motter*, C-466/17, EU:C:2018:758, т. 46 и 47 и цитираната съдебна практика).
- 49 Ето защо не може да се изключи възможността ограничаването на обратното действие на преобразуването на трудовото правоотношение на г-н Rossato да се обоснове, поне отчасти, с особеностите на публичния сектор.

- 50 При все това в настоящия случай следва да се подчертае, че отчитането на прослуженото време, признато на г-н Rossato, е много по-малко от периода на полагане на труд въз основа на срочни трудови договори.
- 51 Макар действително държавата членка да има право при прилагането на клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение да взема под внимание нуждите на специфичния образователен сектор, не би могло да се приеме, че това право ѝ позволява да не се съобразява със задължението за въвеждане на подходяща мярка за надлежно санкциониране на злоупотребата с последователни срочни трудови договори (решение от 26 ноември 2014 г., Mascolo и др., C-22/13, C-61/13—C-63/13 и C-418/13, EU:C:2014:2401, т. 118). Както бе припомнено в точка 28 от настоящото решение, такава мярка трябва да бъде пропорционална.
- 52 Ето защо националната юрисдикция трябва да прецени, предвид, от една страна, евентуалната обосновка на ограничението в отчитането на прослуженото време на срочни трудови договори, и от друга страна, особено голямата продължителност на злоупотребата, на която е бил обект г-н Rossato, дали отчитането с обратно действие на неговото прослужено време от 1 януари 2014 г. представлява пропорционална мярка за надлежно санкциониране на тази злоупотреба и за заличаване на последиците от нарушението на правото на Съюза по смисъла на съдебната практика, цитирана в точка 28 от настоящото решение.
- 53 С оглед на гореизложените съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна уредба, която, както се прилага от националните върховни юрисдикции, изключва всякакво право на финансово обезщетение поради злоупотреба с използването на последователни срочни трудови договори за преподавателите от публичния сектор, чието срочно трудово правоотношение е било преобразувано в трудово правоотношение за неограничено време с ограничено обратно действие, когато такова преобразуване не е нито несигурно, нито непредвидимо, нито случайно и когато ограничението в отчитането на прослуженото време въз основа на тези последователни срочни трудови договори представлява пропорционална мярка за санкциониране на тази злоупотреба, което обстоятелство следва да се провери от запитващата юрисдикция.

По съдебните разноски

- 54 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Клауза 5, точка 1 от Рамковото споразумение за срочната работа, сключено на 18 март 1999 г., което се съдържа в приложение към Директива 1999/70/ЕО на Съвета от 28 юни 1999 година относно Рамково споразумение за срочната работа, сключено между Европейската конфедерация на профсъюзите (CES), Съюза на индустриалците в Европейската общност (UNICE) и Европейския център на предприятията с държавно участие (СЕЕР) трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна уредба, която, както се прилага от националните върховни юрисдикции, изключва всякакво право на финансово обезщетение поради злоупотреба с използването на последователни срочни трудови договори за преподавателите от публичния сектор, чието срочно трудово правоотношение е било преобразувано в трудово правоотношение за неограничено време с ограничено обратно действие, когато такова преобразуване не е нито несигурно, нито

непредвидимо, нито случайно и когато ограничението в отчитането на прослуженото време въз основа на тези последователни срочни трудови договори представлява пропорционална мярка за санкциониране на тази злоупотреба, което обстоятелство следва да се провери от запитващата юрисдикция.

Подписи